

**ARACI KURUM
SEKTÖRÜNÜN
FİNANSAL VERİLERİ**

ARACI KURUM SEKTÖRÜNÜN FİNANSAL VERİLERİ

2008 yılından itibaren aracı kurumlar, mali tablolarını Sermaye Piyasası Kurulunun 9 Nisan 2008 tarihli Resmi Gazetede yayımlanan Seri:XI No:29 sayılı "Sermaye Piyasasında Finansal Raporlamaya İlişkin Esaslar Tebliği"ni göz önünde bulundurarak hazırlamaya başlamıştır. Bu bölümde sunulan mali tablolar söz konusu tebliğ çerçevesinde hazırlanmıştır.

Aracı kurumların 2007 ve 2008 mali verileri toplulaştırılmıştır.

18 kurum konsolide mali tablo açıklamıştır.

Bu bölümde sunulan veriler, 2007 yıl sonu için 98, 2008 yıl sonu için de 95 aracı kurumun Uluslararası Finansal Raporlama Standartlarına (UFRS) göre hazırlanmış ve bağımsız denetimden geçmiş mali tablolarının toplulaştırılmasıyla oluşturulmuştur. Ancak, incelenen kurumlardan bir tanesi, Sermaye Piyasası Kurulu'ndan aldığı izin doğrultusunda mali hesap dönemini bir ay geri çekmiştir. Diğer bir ifadeyle, bu kurumun karşılaştırılan dönemleri Kasım ayı sonu itibariyledir. Raporla ele alınan kurumlardan 17 tanesinin ise mali tabloları iştirakleri ile konsolide edilmiştir.

BİLANÇO ANALİZİ

Toplam aktif 4,2 milyar TL'ye ulaşmıştır.

Aracı kurumlar sağlam yapılarını ve likit pozisyonlarını korumuşlardır.

2007 sonunda 3,8 milyar TL olan aracı kurumların toplam aktifleri, 2008 sonunda %9 artarak 4,2 milyar TL'ye ulaşmıştır.

Küresel krize rağmen, aracı kurumlar sağlam yapılarını ve likit pozisyonlarını korumaktadır. 2008 sonunda, toplam aktiflerin %89'unu cari varlıklar, %11'ini duran varlıklar oluşturmaktadır. Sektör, portföyünü genel itibariyle repo ve mevduatta tutmaktadır. 2008 yılında piyasalardaki düşüşe paralel olarak kurumların hisse senedi yatırımları düşmüştür. Diğer taraftan, bir aracı kurumun borsa para piyasasına borçlanması sebebiyle bilançoda kısa vadeli yükümlülüklerin payı artarken özsermayenin payı azalmıştır. Yine de %52 pay ile özsermayenin ağırlığının devam ettiği görülmektedir.

VARLIKLAR

Dönen Varlıklar

Aktiflerin yarısını nakit ve nakit benzerleri oluşturmaktadır.

Dönen varlıkların alt kalemleri incelendiğinde, ilk dikkati çeken nokta, nakit ve nakit benzerlerindeki artıştır. 2007 sonunda toplam varlıkların %36'sına denk gelen nakit ve nakit benzerleri, 2008 sonu itibariyle toplam varlıkların yarısını oluşturmaktadır. 2 milyar TL olan bu kalemden, vadeli ve vadesiz banka mevduatları önemli yer tutmaktadır. Karşılaştırılan dönemlerde 1,1 milyar TL civarındaki banka mevduatları 1,9 milyar TL'ye ulaşmıştır. Diğer taraftan, nakit ve nakit benzerlerinin altında yer alan yatırım fonları ve ters repo alacakları gibi diğer kalemler nominal olarak azalmıştır.

Dönen varlıkların altındaki bir diğer önemli kalem olan kısa vadeli finansal yatırımlar, aracı kurumların yatırım amacıyla tuttıkları varlıkları ifade etmektedir. 2007 sonunda 900 milyon TL olan finansal yatırımlar 800 milyon TL'ye gerilemiş, toplamdaki payı da 4 puan düşerek %19 olmuştur. İleride de değinileceği gibi bu azalış, kurumların portföylerinde bulundurdıkları hisse senetlerinin, karşılaştırılan dönemler arasında nerdeyse yarı yarıya azalmasından kaynaklanmaktadır.

Finansal yatırımlar ile nakit ve nakit benzeri varlıklar kalemleri beraber incelendiğinde, aracı kurum sektörünün portföy dağılımına dair bir değerlendirme yapmak mümkündür.

Aracı Kurumların Portföy Dağılımı (Milyon TL)					
Yatırım Araçları	31.12.2007	31.12.2008	Değişim	2007	2008
				% Dağılımı	% Dağılımı
Repo ve Mevduat	1,355.8	1,988.7	46.7%	61.0%	71.3%
DİBS	565.8	560.6	-0.9%	25.4%	20.1%
Hisse Senedi	237.7	123.9	-47.9%	10.7%	4.4%
Diğer	64.3	115.3	79.4%	2.9%	4.1%
Toplam	2,223.6	2,788.4	25.4%	100.0%	100.0%

Kaynak: TSPAKB

Aracı kurumların toplam portföyü 2007 sonuna göre %25 artarak 2,8 milyar TL'ye ulaşmıştır. Repo ve mevduattaki 1,5 katlık artış toplam portföyü yükseltmiştir. Bir önceki sene toplam portföylerinin %60'ını repo ve mevduat olarak değerlendiren aracı kurumlar, 2008 sonunda portföylerinin %71'ini bu yatırım araçlarına çevirmişlerdir. Öte yandan, toplam mevduatların yarısı banka kökenli bir aracı kuruma aittir. Repo ve mevduattan sonra ise 561 milyon TL ile Hazine bonusu ve devlet tahvili yatırımlarının geldiği görülmektedir.

Portföylerin %71'ini repo ve mevduat oluşturmaktadır.

Diğer taraftan, aracı kurumların yatırım amacıyla bulundurdıkları hisse senedi portföyleri 2007 sonuna göre %48 azalarak 124 milyon TL'ye gerilemiştir. Bu dönem sonunda aracı kurumlar İMKB'deki hisse senetlerinin halka açık kısmının %0,22'sine (binde 2) sahiptir. 2007 yılında da bu oranın binde iki seviyesinde olduğu göz önünde bulundurulduğunda, aracı kurumların hisse senedi portföylerini azaltmasından ziyade 2008'de krizle birlikte, hisse senedi portföy değerlerinin gerilediği söylenebilir. Öte yandan, 2008 yılında aracı kurumların kendi portföyleri için yapmış oldukları hisse senedi işlem hacmi 36 milyar TL'dir.

Hisse senedi portföyleri yarı yarıya azalmıştır.

Borsada işlem gören hisse senetlerinin %0,2'sine aracı kurumlar sahiptir.

Aracı kurumların kendi portföyüne yaptığı işlem hacmi, dönem boyunca elde tutulan ortalama hisse senedi portföy büyüklüğüne oranlandığında, kurumların hisse senetlerini ortalama ne kadar süre elde tuttuğu hesaplanabilmektedir. Aracı kurumların 2008 yılı içerisindeki hisse senedi portföy değeri ortalaması, elde tutulan ortalama portföy değeri olarak kabul edilirse, aracı kurumların yıl içerisinde kendi portföylerinin 238 katı kadar işlem yaptıkları hesaplanmaktadır. Bu, hisse senedi portföylerinin 119

Aracı kurumlar hisse senetlerini ortalama 3 gün ellerinde tutmuştur.

defa değiştiği anlamına gelmektedir. Başka bir deyişle, 2008’de aracı kurumlar hisse senedi portföylerini ortalama olarak 3 gün ellerinde tutmuştur. 2007 yılında ise bu süre ortalama 4-5 gündü. Küresel krizin baş gösterdiği 2008 yılında kurumlar hisse senedi portföylerini daha sık değiştirmiştir.

Türev araçlar, eurobond ve özel kesim tahvillerinin yer aldığı diğer yatırım araçları ise 115 milyon TL civarındadır. Bazı aracı kurumlar iştiraklerini bu kalemdede muhasebeleştirmektedir, ancak tabloda iştirakler hariç tutulmuştur.

Ticari alacaklar 769 milyon TL’dir.

Bilanço yapısına tekrar dönülecek olursa, aracı kurumların kısa vadeli ticari alacakları 2008 yılında %22 azalarak 769 milyon TL’ye gerilemiştir. Toplam varlıkların yaklaşık beşte birini oluşturan ticari alacakların içerisinde müşterilerden ve Takasbank’tan alacaklar önemli bir paya sahiptir. Takas işlemleriyle ilgili bu iki hesabın toplamı 391 milyon TL’dir.

Aracı Kurum Sektörü Bilançosu (Milyon TL)

Varlıklar	31.12.2007	31.12.2008	Değişim	2007 % Dağılımı	2008 % Dağılımı
I. DÖNEN VARLIKLAR	3,331.9	3,688.6	10.7%	87.5%	88.6%
A. Nakit ve Nakit Benzerleri	1,371.2	2,019.2	47.3%	36.0%	48.5%
B. Finansal Yatırımlar (KV)	897.9	800.3	-10.9%	23.6%	19.2%
C. Ticari Alacaklar (KV)	988.5	769.1	-22.2%	26.0%	18.5%
D. Finans Sektörü Faal. Alacaklar (KV)	17.5	37.3	112.9%	0.5%	0.9%
E. Diğer Alacaklar (KV)	29.1	19.5	-32.8%	0.8%	0.5%
F. Diğer Dönen Varlıklar	27.8	41.3	48.6%	0.7%	1.0%
G. Satış Amacıyla Elde Tutulan Duran Var.	0.0	2.0	A.D.	0.0%	0.0%
II. DURAN VARLIKLAR	476.6	474.1	-0.5%	12.5%	11.4%
A. Ticari Alacaklar (UV)	0.1	0.2	164.1%	0.0%	0.0%
B. Finans Sektörü Faal. Alacaklar (UV)	0.0	0.1	A.D.	0.0%	0.0%
C. Diğer Alacaklar (UV)	7.0	17.6	151.0%	0.2%	0.4%
D. Finansal Yatırımlar (UV)	240.7	197.0	-18.2%	6.3%	4.7%
E. Özkaynak Yöntemiyle Değerlenen Yat.	70.0	85.7	22.6%	1.8%	2.1%
F. Yatırım Amaçlı Gayrimenkuller	5.2	6.6	25.7%	0.1%	0.2%
G. Maddi Duran Varlıklar	123.1	128.1	4.0%	3.2%	3.1%
H. Maddi Olmayan Duran Varlıklar	10.2	13.8	35.1%	0.3%	0.3%
I. Şerefiye	3.7	3.9	5.1%	0.1%	0.1%
J. Ertelenmiş Vergi Varlığı	15.2	20.0	31.6%	0.4%	0.5%
K. Diğer Duran Varlıklar	1.4	1.1	-18.4%	0.0%	0.0%
TOPLAM VARLIKLAR	3,808.6	4,162.8	9.3%	100.0%	100.0%

Kaynak: TSPAKB

A.D.: Anlamli Değil

Kredili müşterilerden alacaklar %50 azalmıştır.

“Aracı Kuruluşların Faaliyetleri” bölümünde de görüldüğü üzere, aracı kurumların müşterilerine kullandırdıkları kredi hacminde bir önceki yıla göre düşüş yaşanmıştır. Nitekim, 2007 sonunda toplam ticari alacakların yarısını oluşturan kredili müşterilerden alacaklar, 2008’de yarı yarıya azalarak 245 milyon TL’ye düşmüş, toplam ticari alacaklardaki payı da %47’den %32’ye gerilemiştir. Bu durum global krizin yaşandığı 2008 yılında aracı kurumların kredi kanallarını kısığını göstermektedir.

Diğer taraftan takas işlemleri ile ilgili olan müşterilerden alacaklar 234 milyon TL olup, toplam ticari alacaklardaki payı %30'e yükselmiştir. Takasbank'tan alacaklar ise 157 milyon TL'de kalmıştır.

Müşterilerin takas alacakları 234 milyon TL olmuştur.

Yeni mali tablo sunumu düzenlemesi ile birlikte aracı kurumların finans sektörü faaliyetlerinden kaynaklanan nakit ve nakit benzeri varlıklarıyla finansal yatırımlar dışında kalan alacaklarının "finans sektörü faaliyetlerinden alacaklar" kaleminde gösterilmesi öngörülmüştür. Bu doğrultuda, bazı aracı kurumlar müşterileri adına borsa para piyasasından alacaklarını bu kalem altında göstermiştir. 2007 yılı sonuna göre iki kattan fazla artış gösteren bu kalem 2008 sonu itibarıyla 37 milyon TL olmuştur.

Yeni düzenleme ile finans sektörü faaliyetlerinden alacaklar ayrı kalemde gösterilmiştir.

Kısa vadeli diğer alacaklar hesabı, avanslar, depozito ve teminatlar ile diğer çeşitli alacakları içermektedir. 2008 yıl sonu itibarıyla 20 milyon TL civarındaki bu kalemin yaklaşık yarısını verilen depozito ve teminatlar oluşturmaktadır.

20 milyon TL'lik diğer alacakların yarısını verilen depozito ve teminatlar oluşturmaktadır.

Gelecek aylara-yıllara ait giderler, gelir tahakkukları ile diğer dönen varlıkların yer aldığı "diğer dönen varlıklar" karşılaştırılan dönemler arasında 1,5 kat artarak 41 milyon TL'ye ulaşmıştır. Bu artış, özellikle bir aracı kurumun peşin ödenmiş vergilerini bu kalemde izlemesinden kaynaklanmaktadır.

Finansal tablo raporlamasına ilişkin yeni düzenlemede eklenen bir diğer kalem ise satış amacıyla elde tutulan duran varlıklardır. Satılarak elden çıkarılması kararı verilmiş ve 1 yıl içerisinde nakde çevrilmesi beklenen varlıkları ifade eden bu kalem 2008 sonunda 2 milyon TL'dir. Banka kökenli bir aracı kurum bağlı olduğu gruptaki başka bir aracı kuruma aynı sermaye olarak devredeceği duran varlığını bu kalemde muhasebeleştirmiştir.

Duran Varlıklar

Toplam bilançonun %11'ini oluşturan duran varlıklar bir önceki yıla göre değişmeyerek, 474 milyon TL'de kalmıştır. Alt kalemlerin bilanço içindeki dağılımı 2007 sonu ile benzer durumdadır.

Duran varlıklar 474 milyon TL olup, toplam aktifteki payı %11'dir.

Aracı Kurumların Uzun Vadeli Finansal Yatırımları (Milyon TL)					
Yatırım Araçları	31.12.2007	31.12.2008	Değişim	2007	2008
				% Dağılımı	% Dağılımı
Hisse Senetleri*	164.1	103.1	-37.2%	71.5%	51.3%
Kamu Kesimi SGMK	29.8	62.3	109.5%	13.0%	31.0%
Diğer*	35.6	35.5	-0.4%	15.5%	17.6%
Toplam	229.5	200.9	-12.5%	100.0%	100.0%

Kaynak: TSPAKB
*Bazı aracı kurum iştirakleri bu kalemde takip edilmektedir.

Duran varlıkların en büyük kalemini 197 milyon TL ile finansal yatırımlar oluşturmaktadır. Kısa vadeli finansal yatırımlarda

Uzun vadeli hisse senedi yatırımlarının payı azalırken, SGMK'lerin payı artmıştır.

olduğu gibi, uzun vadeli hisse senedi yatırımları bir önceki yıl sonuna göre %37 gerileyerek 103 milyon TL olmuştur. Diğer taraftan, uzun vadeli kamu kesimi sabit getirili menkul kıymetlerindeki (SGMK) iki kattan fazla artış dikkat çekicidir. 2008 sonu itibariyle 62 milyon TL olan bu yatırımların %60'ına banka kökenli bir aracı kurum sahiptir.

Bazı aracı kurumlar Takasbank ve Gelişen İşletmeler Piyasası gibi iştiraklerini, diğer finansal yatırımlar başlığı altında da takip etmektedir. Uzun vadeli diğer yatırımlar 2008 sonu itibariyle 35 milyon TL seviyesindedir.

Duran varlıkların altında yer alan bir diğer kalem ise özkaynak yöntemiyle değerlendirilen yatırımlardır. Tamamını iştiraklerin oluşturduğu bu kalem 2008 yılında %23 artarak 86 milyon TL'ye yükselmiştir. Artışta, banka kökenli bir aracı kurumun bazı iştiraklerini bu yöntemle değerlemeye başlaması etkili olmuştur.

Aracı kurumların toplam iştirakleri 240 milyon TL civarındadır.

Diğer taraftan, yukarıda da değinildiği gibi bazı aracı kurumlar iştiraklerini finansal yatırımların altında da takip etmektedir. Bu durumda, aracı kurumların iştiraklerinin 86 milyon TL'den daha fazla olması beklenmektedir. İştiraklerini kısa ve uzun vadeli finansal yatırımların altında tutan kurumlar göz önünde bulundurularak, 2008 sonu itibariyle toplam iştiraklerin yaklaşık 240 milyon TL civarında olduğu söylenebilir. 2007 sonunda ise bu rakam 290 milyon TL civarında idi. Düşüş genel itibariyle aracı kurumların iştiraklerini satmasından ziyade, yıl içerisinde piyasa fiyatlarındaki düşüşe paralel olarak, iştirak değerlerinin azalmasından kaynaklanmaktadır.

Toplam varlıkların %3'ünü maddi duran varlıklar oluşturmaktadır. Maddi duran varlıklar altında binalar 74 milyon TL ile en büyük kalemi oluştururken, amortismanlar da 84 milyon TL seviyesindedir.

YÜKÜMLÜLÜKLER

2008 yılında özsermayenin payı azalmıştır.

2008 sonu itibariyle aracı kurumların toplam yükümlülüklerinin yarısını özkaynaklar oluşturmaktadır. Bununla beraber, 2007 yıl sonuna göre kısa vadeli yükümlülüklerin payı 6 puan artarak %48'e çıkarken, özsermayenin payı ise 5 puan gerileyerek %52'ye düşmüştür.

Kısa Vadeli Yükümlülükler

Kısa vadeli yükümlülükler, 2007 yıl sonuna göre %23 artarak 2 milyar TL'ye yaklaşmış, toplamdaki payı da %48'e çıkmıştır.

TPP'ye borçlar 1,1 milyar TL olmuştur.

Kısa vadeli yükümlülüklerin en önemli hesabı olan finansal borçlar 1,5 kat artarak 1,2 milyar TL'ye yükselmiştir. Finansal borçlar, ağırlıklı olarak aracı kurumların Takasbank Para Piyasasına (TPP) borçlardan oluşmakta olup, artış bu kalemi

yansıtmaktadır. 1,1 milyar TL tutarındaki bu borçların %80'i tek bir aracı kuruma aittir. Bu durum bilançonun nakit ve nakit benzeri varlıklar kalemiyle birlikte değerlendirildiğinde, aynı aracı kurumun karşılaştırılan dönemlerde Takasbank Para Piyasasından borçlanıp, banka mevduatına yöneldiği görülmektedir.

Finansal borçlar başlığı altında takip edilen, aracı kurumların kısa vadeli banka kredileri 68 milyon TL'den 32 milyon TL'ye gerilemiş, bazı aracı kurumlar yıl içerisinde banka kredilerini ödemiştir.

Bir aracı kurum, TPP'den borçlanıp, mevduata yatırım yapmıştır.

Banka kredileri gerilemiştir.

Aracı Kurum Sektörü Bilançosu (Milyon TL)

Kaynaklar	31.12.2007	31.12.2008	Değişim	2007	2008
				% Dağılımı	% Dağılımı
I. KISA VADELİ YÜKÜMLÜLÜKLER	1,609.5	1,979.7	23.0%	42.3%	47.6%
A. Finansal Borçlar (KV)	786.8	1,182.6	50.3%	20.7%	28.4%
B. Diğer Finansal Yükümlülükler (KV)	32.3	4.4	-86.5%	0.8%	0.1%
C. Ticari Borçlar (KV)	606.3	626.3	3.3%	15.9%	15.0%
D. Diğer Borçlar (KV)	57.0	45.5	-20.2%	1.5%	1.1%
E. Finans Sektörü Faaliyetlerinden Borçlar (KV)	4.8	11.5	140.0%	0.1%	0.3%
F. Devlet Teşvik ve Yardımları (KV)	0.0	0.0		0.0%	0.0%
G. Dönem Karı Vergi Yükümlülüğü	21.0	15.1	-28.0%	0.6%	0.4%
H. Borç Karşılıkları (KV)	54.8	50.3	-8.1%	1.4%	1.2%
I. Diğer Yükümlülükler (KV)	46.6	39.1	-16.1%	1.2%	0.9%
J. Satış Amacıyla Elde Tut. Duran Var. İlişkin Yük.	0.0	4.9	A.D.	0.0%	0.1%
II. UZUN VADELİ YÜKÜMLÜLÜKLER	46.4	33.3	-28.3%	1.2%	0.8%
A. Finansal Borçlar (UV)	6.2	5.1	-17.0%	0.2%	0.1%
B. Diğer Finansal Yükümlülükler (UV)	0.0	0.0	A.D.	0.0%	0.0%
C. Ticari Borçlar (UV)	2.8	0.1	-97.7%	0.1%	0.0%
D. Diğer Borçlar (UV)	0.0	0.3	615.9%	0.0%	0.0%
E. Finans Sektörü Faaliyetlerinden Borçlar (UV)	0.0	0.0	A.D.	0.0%	0.0%
F. Devlet Teşvik ve Yardımları (UV)	0.0	0.0	A.D.	0.0%	0.0%
G. Borç Karşılıkları (UV)	7.2	0.8	-88.2%	0.2%	0.0%
H. Çalışanlara Sağlanan Faydalara İlişkin Karşılıklar	18.9	19.9	4.8%	0.5%	0.5%
I. Ertelenmiş Vergi Yükümlülüğü	11.2	7.0	-37.4%	0.3%	0.2%
J. Diğer Yükümlülükler (UV)	0.0	0.0	-3.5%	0.0%	0.0%
III. ÖZKAYNAKLAR	2,152.6	2,149.7	-0.1%	56.5%	51.6%
A. Ana Ortaklığa İlişkin Özkaynaklar	1,940.4	1,969.9	1.5%	50.9%	47.3%
1. Ödenmiş Sermaye	907.4	1,019.7	12.4%	23.8%	24.5%
2. Sermaye Düzeltmesi Farkları	368.2	349.7	-5.0%	9.7%	8.4%
3. Karşılıklı İştirak Sermaye Düzeltmesi (-)	0.0	0.0	A.D.	0.0%	0.0%
4. Hisse Senetleri İhraç Primleri	40.7	40.7	0.0%	1.1%	1.0%
5. Değer Artış Fonları	102.0	31.3	-69.3%	2.7%	0.8%
6. Yabancı Para Çevrim Farkları	-0.4	-0.3	-40.1%	0.0%	0.0%
7. Kardan Ayrılan Kısıtlanmış Yedekler	100.8	148.7	47.4%	2.6%	3.6%
8. Geçmiş Yıllar Kar/Zararları	106.7	199.4	86.9%	2.8%	4.8%
9. Net Dönem Karı/Zararı	315.2	180.7	-42.7%	8.3%	4.3%
B. Azınlık Payları	212.1	179.8	-15.2%	5.6%	4.3%
TOPLAM KAYNAKLAR	3,808.6	4,162.8	9.3%	100.0%	100.0%

Kaynak: TSPAKB

A.D.: Anlamlı Değil

Finansal garanti sözleşmeleri ve türev araçlardan kaynaklanan yükümlülükler gibi borçlanma niteliğine sahip olmayan diğer finansal yükümlülükler 32 milyar TL'den 4 milyar TL'ye gerilemiştir. Bu durum, karşılaştırılan dönemlerde bir aracı

kurumun türev pozisyonlarındaki azalışa paralel olarak yükümlülüklerinin de gerilemesinden kaynaklanmaktadır.

Takas işlemleri ile ilgili borçları kapsayan ticari borçlar 626 milyon TL'dir.

Kısa vadeli yükümlülüklerin bir diğer önemli kalemi olan ticari borçlar 2007 yılına göre çok değişmeyerek 626 milyon TL'de kalmıştır. Bu kalemden en yüksek pay müşterilere ve Takasbank'a olan borçlardır. Nitekim, ticari alacak ve borçlar kalemlerindeki müşteri ve Takasbank hesapları, müşteriler ile Takasbank arasındaki karşılıklı işlemleri göstermektedir. Karşılaştırılan tarihlerde müşterilere olan borçlar artarken, Takasbank'a olan borçlar azalmıştır. Bilançonun aktif kısmında da benzer şekilde müşterilerden alacaklar artarken, Takasbank'tan alacaklar azalmıştır.

Vergi dairelerine borçlar azalmıştır.

Kısa vadeli diğer borçlar kaleminde %20'lik bir gerileme söz konusudur. 2007 yılı sonunda 57 milyon TL olan tutar, 2008 sonunda 45 milyon TL'ye gerilemiştir. Alınan avanslar, depozito, teminat ve ilişkili taraflara ticari olmayan borçlar gibi kalemlerin yer aldığı bu hesapta, nominal olarak en büyük düşüş vergi dairelerine borçlarda yaşanmıştır. Vergi dairelerine borçlar 2007 sonunda 47 milyon TL iken, son dönemde yaklaşık yarı yarıya azalarak 24 milyon TL'ye inmiştir.

Yeni düzenleme ile finans sektörü faaliyetlerinden borçlar ayrı kaleme gösterilmiştir.

Yeni düzenleme ile varlıklar bölümüne benzer şekilde konsolidasyona dahil, finans sektöründe faaliyet gösteren ortaklıkların, bu faaliyetlerinden kaynaklanan borçları için ayrı bir kalem oluşturulmuştur. 2008 yıl sonunda 12 milyon TL civarındaki finans sektörü faaliyetlerinden borçlar hesabında, bazı aracı kurumlar Takasbank Para Piyasasına borçları ile müşterilerinin türev işlemleri için verilen teminatlarını muhasebeleştirilmektedir.

50 milyon TL civarındaki kısa vadeli borç karşılıklarının altında, çalışanlar için ayrılan prim ve izin karşılıkları ile vergi gibi diğer çeşitli karşılıklar yer almaktadır.

Satış amacıyla elde tutulan duran varlıklara ilişkin yükümlülükler, yeni düzenleme ile eklenen bir diğer yükümlülük hesabı olmuştur. Varlıklardaki ilgili kaleme benzer şekilde, banka kökenli bir aracı kurum bağlı olduğu gruptaki bir aracı kuruma devredeceği kurumsal finansman faaliyetlerine ilişkin personel karşılıkları ve ticari borçlar gibi yükümlülüklerini burada takip etmiştir.

Uzun Vadeli Yükümlülükler

Uzun vadeli yükümlülükler 13 milyon TL azalarak 33 milyon TL'ye gerilemiş, toplam yükümlülükler içindeki payı %1 seviyesinde kalmaya devam etmiştir.

Uzun vadeli yükümlülüklerde dikkati çeken, 2007 yılında 7 milyon TL olan borç karşılıklarının 2008'de 800.000 TL'ye gerilemesidir.

2007 yılında bir aracı kurumun BSMV cezası için tuttuğu uzun vadeli borç karşılıklarına denk gelen aradaki fark, faaliyeti durdurulan söz konusu aracı kurumun 2008 yılına ilişkin mali tablolarına ulaşamamasından kaynaklanmaktadır.

Sıfıra yaklaşan bir diğer kalem uzun vadeli ticari borçlar olup, bu kalem de yine bir aracı kurumun 2007 yılındaki ortaklara olan ticari borcunu ifade etmektedir. 2008 yılında aynı aracı kurum bu borçlarını sermayeye eklemiştir.

Uzun vadeli yükümlülükler altında yer alan en önemli kalem olan "çalışanlara sağlanan faydalara ilişkin karşılıklar"da kıdem tazminatı ve izin karşılıkları yer almaktadır. 2008 sonu itibariyle 20 milyon TL civarında olan bu yükümlülüklerde en önemli kalem 16 milyon TL ile kıdem tazminatı karşılığıdır. Bununla birlikte, bazı aracı kurumlar, çalışanlarına ilişkin izin ve prim karşılıklarını kısa vadeli yükümlülüklerde göstermektedir.

Karşılaştırılan dönemler arasında aracı kurumların ertelenmiş vergi yükümlülükleri 11 milyon TL'den 7 milyon TL'ye gerilemiştir.

Özsermaye

Aracı kurumların özsermayesi, 2007 sonuna göre değişmeyerek 2,1 milyar TL'de kalmıştır. Buna rağmen, kısa vadeli yükümlülüklerde yaşanan artışla toplam kaynaklar içindeki payı 5 puan düşerek %52'ye gerilemiştir. Toplam kaynakların yarısını özsermayenin oluşturması, sektörün sağlam sermaye yapısını koruduğuna işaret etmektedir.

Özsermayenin yarısını oluşturan ödenmiş sermaye bir önceki yıla göre %12 artarak 1 milyar TL seviyesine ulaşmıştır. Diğer taraftan, gelir tablolarıyla ilişkilendirilmeyip, doğrudan özsermayeye aktarılan değer artış tutarlarını ifade eden "değer artış fonları" bir önceki yıl sonuna göre %70 azalarak 102 milyon TL'den 31 milyon TL'ye inmiştir. 2008 yılının ilk yarısında bu kalemden 1,5 katlık artış yaşanmasına rağmen, krizin baş gösterdiği yılın son çeyreğinde, 100 milyon TL'lik bir gerileme söz konusudur. Bu durumda özellikle bir aracı kurumun halka açık bir iştirakinin piyasa değerinin azalması etkili olmuştur.

Yeni düzenlemeye göre olağanüstü yedeklerin de dahil edildiği "geçmiş yıl kârı" 2 kata yakın artarak 200 milyon TL'ye ulaşmıştır. Bu rakamın büyük çoğunluğunu oluşturan olağanüstü yedekler %39 artarak 194 milyon TL olmuştur. Diğer alt kalem olan geçmiş yıl kâr/zararı ise 2007 sonunda zararda iken, 2008 sonu itibariyle kâra geçmiştir.

Gelir tablosu analizinde daha detaylı inceleneceği üzere 2008 yıl sonu net dönem kârı 181 milyon TL'ye gerilemiştir.

Kıdem tazminatı karşılığı 16 milyon TL'dir.

Toplam kaynakların yarısını özsermaye oluşturmaktadır.

Özsermayenin hemen hemen yarısı ödenmiş sermayedir.

Değer artış fonları son çeyrekte 100 milyon TL azalmıştır.

Azınlık payları, konsolide mali tablo açıklayan aracı kurumların, konsolideye tabi iştirak veya bağılı ortaklıklarında sahip olmadıkları sermayelerini göstermektedir. Bu paylar karşılaştırılan dönemler arasında 212 milyon TL'den 180 milyon TL'ye inmiştir. Banka kökenli bir aracı kurum toplam azınlık paylarının dörtte üçüne sahiptir.

GELİR TABLOSU ANALİZİ

18 aracı kurum konsolide mali tablo hazırlamıştır.

İlk bölümde belirtildiği gibi, aracı kurumlar 2007 ve 2008 yıllarına ilişkin gelir tablolarını SPK'nın Seri:XI No:29 sayılı tebliği gereğince karşılaştırmalı olarak sunmuştur. Burada verileri analiz edilen kurumların 17 tanesinin mali tablolarının konsolide bazda açıklandığı, diğer bir deyişle yalnızca aracı kurumların değil, iştiraklerinin gelir ve giderlerinin de verilere dahil edildiği göz önünde bulundurulmalıdır. Bununla birlikte, yeni düzenlemeye göre 2007 sonu bilançoları bulunan, ancak gelir tablolarına ulaşamayan 3 aracı kurumun 2007 sonuna ilişkin gelir tablosu, bir önceki düzenlemeye göre sunulan gelir tablolarından uyarlanarak verilere dahil edilmiştir.

Yeni tebliği ile gelir tablosu; aracı kurumun devam ettirdiği faaliyetler ile mali tablonun son günü itibariyle durdurduğu faaliyetlere ilişkin dönem içinde oluşan gelir ve giderler; "Sürdürülen Faaliyetler" ile "Durdurulan Faaliyetler" şeklinde iki başlık altında toplanmıştır.

Sürdürülen faaliyetlerin altında izlenen net satış gelirleri, satışların maliyetinin yanında, aracılık komisyonları, diğer hizmet gelirleri ve esas faaliyetlerden diğer gelirlerden oluşmaktadır.

Satışların maliyeti kalemi ise, aracı kurumların menkul kıymetleri kendi portföylerine alırken kaydettikleri maliyeti ifade etmektedir.

Ticari faaliyetlerden brüt kâr %23 gerileyerek 631 milyon TL olmuştur.

Net satış gelirlerinden satışların maliyetinin düşülmesi ile ulaşılan ticari faaliyetlerden brüt kâr/zarar bir önceki yıl sonuna göre %23 gerileyerek 820 milyon TL'den 631 milyon TL'ye inmiştir. İleride değinileceği gibi, hizmet gelirlerindeki azalmanın yanı sıra aracı kurumların kendi portföyleri için yaptıkları menkul kıymet alım satımından ettikleri zarar da bu gerilemede önemli olmuştur.

Yeni düzenlemeyle, bilançoya yeni eklenen ilgili kaleme benzer şekilde, finans sektöründe faaliyet gösteren işletmelerin konsolidasyon kapsamına dahil olması durumunda kullanılan; faiz, ücret, prim, komisyon ve diğer gelir-giderlerin netleştiği "finans sektörü faaliyetlerinden brüt kâr/zarar" kalemi ayrı bir başlık altında gösterilmiştir.

Aracı Kurum Sektörünün Gelir Tablosu (Milyon TL)

	31.12.2007	31.12.2008	Değişim	2007 % Dağılımı	2008 % Dağılımı
SÜRDÜRÜLEN FAALİYETLER					
A. Satış Gelirleri (net)	152,539.9	123,277.5	-19.2%	13993.9%	14311.5%
B. Satışların Maliyeti (-)	-151,719.7	-122,646.1	-19.2%	-13918.6%	-14238.2%
R1. Ticari Faaliyetlerden Brüt Kâr/Zarar	820.2	631.3	-23.0%	75.2%	73.3%
C. Faiz, Ücret, Prim, Kom. ve Diğer Gelirler	278.3	243.1	-12.6%	25.5%	28.2%
D. Faiz, Ücret, Prim, Kom. ve Diğer Giderler (-)	-8.4	-13.0	55.3%	-0.8%	-1.5%
R2. Finans Sektörü Faal. Brüt Kâr/Zarar	269.9	230.1	-14.7%	24.8%	26.7%
P1. BRÜT KÂR/ZARAR	1,090.0	861.4	-21.0%	100.0%	100.0%
E. Pazarlama, Satış ve Dağıtım Giderleri (-)	-72.5	-86.0	18.7%	-6.6%	-10.0%
F. Genel Yönetim Giderleri (-)	-705.4	-737.9	4.6%	-64.7%	-85.7%
G. Araştırma ve Geliştirme Giderleri (-)	-0.8	-0.4	-45.5%	-0.1%	0.0%
H. Diğer Faaliyet Gelirleri	45.5	72.7	59.6%	4.2%	8.4%
I. Diğer Faaliyet Giderleri (-)	-23.4	-37.0	58.0%	-2.1%	-4.3%
P2. FAALİYET KÂRI/ZARARI	333.6	72.7	-78.2%	30.6%	8.4%
J. İştirak Kâr/Zararlarından Paylar	9.7	-0.2	-102.5%	0.9%	0.0%
K. Esas Faaliyet Dışı Finansal Gelirler	183.0	260.3	42.2%	16.8%	30.2%
L. Esas Faaliyet Dışı Finansal Giderler (-)	-83.8	-90.4	7.8%	-7.7%	-10.5%
P3. SÜR. FAAL. VERGİ ÖNCESİ K/Z	442.4	242.3	-45.2%	40.6%	28.1%
M. Sürdürülen Faal. Vergi Gelir/Gideri	-85.5	-64.5	-24.6%	-7.8%	-7.5%
N. Dönem Vergi Gelir/Gideri	-89.1	-68.3	-23.4%	-8.2%	-7.9%
O. Ertelenmiş Vergi Gelir/Gideri	3.6	3.8	6.1%	0.3%	0.4%
P4. SÜR. FAAL. DÖNEM K/Z	356.9	177.8	-50.2%	32.7%	20.6%
DURDURULAN FAALİYETLER					
P. Dur. Faal. Vergi Sonrası Dönem K/Z	-0.6	-0.8	32.8%	-0.1%	-0.1%
P5. DÖNEM KÂRI/ZARARI	356.3	177.0	-50.3%	32.7%	20.5%
Azınlık Payları	41.1	-3.6	-108.9%	3.8%	-0.4%
Ana Ortaklık Payları	315.2	180.7	-42.7%	28.9%	21.0%

Kaynak: TSPAKB

Bilindiği üzere Birliğimiz, aracı kurumların kamuya açıkladıkları mali tabloların yanı sıra, mali tablo dipnotlarını da konsolide etmektedir. Bu kapsamda bazı kurumların net satış gelirleri ana başlığı altında takip etmesi gereken hizmet gelirlerini "finans sektörü faaliyetlerinden brüt kâr/zarar" kaleminde takip ettiği görülmüştür. Bununla beraber, konsolide mali tablo açıklayan bazı aracı kurumlar kendilerinin elde ettiği hizmet ve faiz gelirlerini net satış gelirleri altında muhasebeleştirirken, iştiraklerinin benzer gelirlerini bu kalem altında değerlendirmişlerdir. Bu durum, bu kalem ile ilgili analiz yapmayı zorlaştırmaktadır.

Brüt kâr, ticari ve finans sektörü faaliyetlerinden elde edilen kâr/zararların toplanmasıyla elde edilir. Bu kalem aracı kurumların toplam gelirlerini ifade etmektedir. Önceki yıl 1,1 milyar TL olan toplam gelir, 2008'de 861 milyon TL'ye gerilemiştir.

İlerleyen bölümde gelir kalemleri detaylı olarak incelenecek, daha sonra gider kalemleri ile kârlılık ele alınacaktır.

Toplam gelir 1,1 milyar TL'den 861 milyon TL'ye gerilemiştir.

GELİR DAĞILIMI

Gelir tablosu ve gelir yapısı arasında küçük farklar oluşabilmektedir.

Birliğimizce aracı kurumlardan derlenen mali tablo dipnotları toplam gelirlerin (brüt kâr) dağılımını incelemeye olanak sağlamaktadır. Ancak, bazı muhasebe yöntem farklılıklarından dolayı, gelir tablosu ile detaylı açıklamaların yapıldığı dipnotlar arasında küçük farklar oluşabilmektedir. Nitekim, gelir tablosundaki toplam gelirleri yansıtan brüt kâr/zarar ile dipnotlardan derlenen "Gelir Kompozisyonu" tablosunda gösterilen toplam gelirler arasında 600.000 TL'lik fark bulunmaktadır.

Bununla beraber, dipnotları yansıtan tablolar aracı kurumların verilerini daha sağlıklı bir biçimde göstermektedir. Bu sebeple gelir dağılımı analizinde dipnotlardan derlenen rakamlar baz alınarak değerlendirme yapılmaktadır.

Gelir Kompozisyonu (Milyon TL)					
	31.12.2007	31.12.2008	Değişim	2007 % Dağılımı	2008 % Dağılımı
Net Komisyon Gelirleri	589.5	473.3	-19.7%	54.3%	55.0%
Hizmet Gelirleri	256.2	240.8	-6.0%	23.6%	28.0%
Alım-Satım Kâr/Zararları	68.6	-7.7	A.D.	6.3%	-0.9%
Esas Faaliyet. Diğer Gelirler	172.3	154.3	-10.4%	15.9%	17.9%
Toplam	1,086.6	860.8	-20.8%	100.0%	100.0%
Kaynak: TSPAKB			A.D.: Anlamlı Değil		

Bütün gelir kalemleri önceki seneye göre düşmüş, toplam gelir 861 milyon TL olmuştur.

2008 yılında küresel piyasalarda yaşanan kriz aracı kurumların gelir tablosuna da yansımıştır. Aracı kurumların tüm faaliyet gelirleri bir önceki yıla göre azalmış, 2008 yılında toplam gelirleri 861 milyon TL'ye inmiştir. 2007 yılındaki alım-satım kârının 2008 yılında zarara dönüşmesine paralel olarak bu gelirlerin payı azalırken, diğer gelir kalemlerinin payları artmıştır. Toplam gelirlerde en yüksek paya sahip olan net komisyon gelirleri %20 azalmasına rağmen, alım-satım zararına bağlı olarak toplamdaki payı %55'te kalmıştır. Gerilemenin en az yaşandığı hizmet gelirinin payı %28'e çıkmıştır. Finans sektörü faaliyetlerinden gelirler ile faiz gelirlerinden oluşan esas faaliyetlerden diğer gelirlerin payı da %18 olmuştur.

Gelir Kompozisyonu (2008-Milyon TL)				
	1Ç08	2Ç08	3Ç08	4Ç08
Net Komisyon Gelirleri	144.1	125.4	122.8	81.0
Hizmet Gelirleri	59.5	63.8	56.9	60.7
Alım-Satım Kar/Zararları	-20.3	15.7	-5.1	2.0
Esas Faaliyetlerden Diğer Gelirler	33.3	30.6	61.8	28.6
Toplam	216.6	235.5	236.4	172.3
Kaynak: TSPAKB				

Bununla beraber, toplam gelir kompozisyonuna yıl içerisinde çeyrek dönemler halinde bakıldığında, son çeyrekteki gerileme daha belirgindir. İlk 9 ayda her çeyrekte ortalama 230 milyon TL'lik gelir elde edilirken son çeyrekte bu rakam 172 milyon TL'ye inmiştir.

Net Komisyon Gelirleri

Net komisyon gelirleri, hisse senedi, SGMK, vadeli işlem sözleşmeleri gibi menkul kıymet işlemlerinden elde edilen komisyonlardan, müşteri ve acentelere ödenen komisyon iadelerinin düşülmesiyle hesaplanmaktadır. Net komisyon gelirleri bir önceki yıl sonuna göre %20 azalarak 473 milyon TL'ye gerilemiştir.

Net komisyon gelirleri %20 azalarak 473 milyon TL'ye inmiştir.

Net komisyon gelirlerinin en büyük payını hisse senedi komisyonları oluşturmaya devam etmektedir. Bununla beraber, karşılaştırılan dönemlerde bu komisyonlar 143 milyon TL azalarak 362 milyon TL'ye gerilemiş, toplam komisyon gelirlerindeki payı 9 puan düşerek %76 olmuştur.

Hisse senedi komisyonlarının payı azalmıştır.

2008 yılında hisse senedi işlem hacmi %14 gerilerken, komisyon gelirlerinin %28 düşmesi dikkat çekicidir. Yıl içinde faaliyeti durdurulan ve sene sonu mali tablolarına ulaşamayan aracı kurumların yıl içinde elde etmiş olduğu komisyon gelirleri de dikkate alındığında, sektörün komisyon gelirlerindeki düşüş %25'e inmektedir. Dolayısıyla komisyon gelirlerindeki azalış temel olarak komisyon oranlarındaki düşüşü yansıtmaktadır.

Net Komisyon Gelirleri (Milyon TL)				2007	2008
	31.12.2007	31.12.2008	Değişim	% Dağılımı	% Dağılımı
Hisse Senedi	504.6	361.6	-28.3%	85.6%	76.4%
Vadeli İşlem	70.6	101.2	43.3%	12.0%	21.4%
SGMK	14.4	10.5	-26.6%	2.4%	2.2%
Yabancı Menkul Kıymet	0.0	0.0	-70.3%	0.0%	0.0%
Net Komisyon Gelirleri	589.5	473.3	-19.7%	100.0%	100.0%

Kaynak: TSPAKB

Net hisse senedi komisyon gelirlerini aracı kurumların müşterileri için yaptıkları hisse senedi işlem hacmine bölerek, sektörde geçerli olan ortalama efektif komisyon oranına ulaşabilmektedir. 2008 yılında, aracı kurum müşterilerinin hisse senedi işlem hacmi 602 milyar TL seviyesindedir. Bu rakam aracı kurumların işlem hacminden kurum portföyü işlemleri düşülerek hesaplanmıştır. Aynı dönem itibariyle net hisse senedi komisyon gelirleri ise 362 milyon TL'dir. Bu durumda sektörün ortalama efektif komisyon oranı %0,06'dır (onbinde 6). 2007 yılında %0,069 olan efektif komisyon oranı, bu dönemde gerilemiştir. Böylelikle sektörün komisyon gelirleri, işlem hacimlerinden daha fazla düşmüştür. Ancak, bu oran yatırımcılardan tahsil edilen komisyon oranı olarak değil, aracı kurumun geliri olarak değerlendirmelidir.

Ortalama hisse senedi komisyon oranı onbinde 6'ya inmiştir.

Hisse senedi komisyonlarının gelirler içindeki payının gerilemesinde bir diğer etken, vadeli işlem komisyonlarının artması olmuştur. Komisyon gelirlerinde tek ilerlemenin yaşandığı bu kalem 30 milyon TL artarak toplamdaki payını %12'den %21'e çıkarmıştır. Ancak, 2008'de vadeli işlem

Vadeli işlem komisyonlarının payı artmıştır.

hacimlerinde %79'luk artış yaşanırken komisyon gelirlerinde %43'lük bir yükseliş olmuştur.

Ortalama VOB komisyon oranları yüzbinde 32'ye inmiştir.

Hisse senedine benzer şekilde VOB işlemlerine dair efektif komisyon oranını hesaplamak da mümkündür. Yıl içerisinde 315 milyar TL'lik müşteri VOB işlemlerine karşılık 101 milyon TL'lik net komisyon geliri elde edilmiştir. Böylece sektörün VOB işlemleri için efektif komisyon oranı %0,032 (yüzbinde 32) olmuştur. 2007 yılında bu oran %0,040 idi. Diğer taraftan, efektif VOB komisyon oranının hisse senedi komisyon oranından düşük olması dikkat çekicidir.

Repo, hazine bonusu ve devlet tahvili alım-satım işlemlerinden alınan SGMK komisyonları ise incelenen dönemde 14 milyon TL'den 11 milyon TL'ye gerilemiştir.

Son çeyrekte daha da belirginleşen kriz, aracı kurumlara da yansımıştır.

2008'in son çeyreğinde global piyasalarda yaşanan krizin aracı kurum gelir yapısına yansımalarını daha kolay incelemek için bir sonraki tabloda yıl içerisinde üçer aylık dönemler arası karşılaştırmaya yer verilmiştir. Bütün gelir kalemlerinde dönemler arası düzenli olarak azalış yaşanırken, gerileme son çeyrekte daha belirgindir. Bununla birlikte, 2008 yılı genelinde ilerleme gösteren vadeli işlem komisyonları da son çeyrekte ciddi düşüş yaşamıştır.

Net Komisyon Gelirleri (2008-Milyon TL)				
	1Ç08	2Ç08	3Ç08	4Ç08
Hisse Senedi	110.0	96.5	94.0	61.2
Vadeli İşlem	31.4	26.2	26.0	17.6
SGMK	2.7	2.7	2.8	2.3
Yabancı Menkul Kıymet	0.0	0.0	0.0	0.0
Net Komisyon Gelirleri	144.1	125.4	122.8	81.0
Kaynak: TSPAKB				

Hizmet Gelirleri

Hizmet gelirleri 241 milyon TL olmuştur.

Sektörün ikinci önemli gelir grubu olan hizmet gelirleri, varlık yönetimi, kurumsal finansman ve danışmanlık gibi faaliyetlerden elde edilen gelirleri içermektedir. Bu gelirler, 2007 yılında 256 milyon TL iken, 2008 yılında 241 milyon TL'ye inmiştir. Diğer gelirlerdeki azalışa paralel olarak, toplamdaki payları ise 4 puan yükselerek %28 olmuştur.

Varlık yönetimi gelirlerinin payı %64'e çıkmıştır.

Hizmet gelirleri dağılımında bir önceki yıl olduğu gibi en büyük pay varlık yönetimi gelirlerindedir. Portföy yönetimi ve yatırım fonlarından elde edilen komisyonları ifade eden varlık yönetimi gelirleri, genel trendin aksine 6 milyon artarak 155 milyon TL olmuştur. Bu gelirlerde sadece %4'lük artışa rağmen, toplam hizmet gelirlerindeki payı, kurumsal finansman gelirlerindeki ciddi düşüşe bağlı olarak %58'den %64'e çıkmıştır. Bir aracı kurum toplam varlık yönetimi gelirlerinin %43'ünü tek başına yaratmıştır.

Hizmet Gelirleri (Milyon TL)				2007	2008
	31.12.2007	31.12.2008	Değişim	% Dağılımı	% Dağılımı
Varlık Yönetimi	148.8	154.6	3.9%	58.1%	64.2%
Kurumsal Finansman	78.8	54.1	-31.4%	30.8%	22.5%
Diğer Komisyon ve Gelirler	28.6	32.2	12.5%	11.2%	13.4%
Toplam	256.2	240.8	-6.0%	41.9%	35.8%

Kaynak: TSPAKB

Halka arz işlemleri, şirket satın alma/birleşme, sermaye artırımı, temettü dağıtımı gibi kurumsal finansman işlemlerinden elde edilen gelirleri ifade eden kurumsal finansman gelirleri önceki seneye göre %31 azalarak 54 milyon TL'ye gerilemiş, toplamdaki payı da 8 puan düşerek %23 olmuştur.

Kurumsal finansman gelirleri %31 azalmıştır.

Bu gelirlerdeki düşüşün en önemli nedeni ise halka arz gelirlerindeki azalmadır. 2007 yılında 3,8 milyar TL'lik 9 adet birincil halka arzdan aracı kurumlar 17 milyon TL gelir elde etmişti. Ancak 2008 yılında yapılan 3,4 milyar TL'lik 3 halka arz ile 1 milyon TL civarında bir gelir elde edilebilmiştir. Elde edilen bu gelirlerin %62'si ise tek bir aracı kurum tarafından oluşturulmuştur. Diğer taraftan, işletme satın alma/birleşme gelirlerinde ise 2008'de %27 artış yaşanmıştır. 26 milyon TL'lik bu gelirin %94'ü tek bir aracı kurum tarafından üretilmiştir.

Bu gelirlerdeki gerilemenin en önemli nedeni birincil halka arzların azalmasıdır.

Diğer komisyon ve gelirler başlığı altında aracı kurumların EFT, virman, saklama ücretleri gibi işlemlerden elde ettikleri komisyonları ile diğer danışmanlık gelirleri yer almaktadır. Bu gelirler önceki yıla göre 3 milyon TL artarak 32 milyon TL'ye ulaşmıştır.

Diğer komisyon ve gelirler 32 milyon TL olmuştur.

Alım-Satım Kârları

Sektörün bir diğer gelir kalemini alım-satım kârları oluşturmaktadır. 2007 yılında menkul kıymet alım-satımından 69 milyon TL kâr eden aracı kurumlar, kriz yılı olan 2008'de 8 milyon TL zarar etmiştir. Kâr edilen kalemlerin toplamı 2008'de 78 milyon TL iken, hisse senedi alım-satım zararı tek başına bu tutarı geçmektedir. Kurumlar kendi portföyleri için yaptıkları hisse senedi alım satımından 84 milyon TL zarar etmiştir. Ayrıca, özel SGMK işlemlerinden 280.000 TL'lik, vadeli işlemlerden de 18.000 TL'lik zarar kaydedilmiştir.

Hisse senedi alım satımından 84 milyon TL zarar eden kurumlar, toplam menkul kıymet alım-satımından 8 milyon TL zarar etmişlerdir.

DİBS işlemlerinde her ne kadar 2008 sonu itibarıyla kâr rakamı görünüyorsa da, önceki yıla göre %9'luk azalış söz konusudur. Bununla beraber, en çok kâr nominal olarak DİBS alım satımlarından elde edilmiştir.

En çok DİBS alım-satımından kâr elde edilmiştir.

DİBS'lerden sonraki en yüksek kâr yabancı menkul kıymet alım-satımından elde edilmiştir. Karşılaştırılan dönemlerde kazanç 4 kat artarak 23 milyon TL olmuştur. Bu kazancın neredeyse tamamı, banka kökenli bir aracı kurumun yabancı sabit getirili menkul kıymetlerden elde ettiği kârı göstermektedir.

Alım-Satım Kâr/Zararları (Milyon TL)			
	31.12.2007	31.12.2008	Değişim
Hisse Senetleri	9.7	-84.1	A.D.
Özel SGMK	0.3	-0.3	A.D.
DİBS	45.6	41.5	-8.9%
Yatırım Fonları	5.8	12.3	110.3%
Yabancı Menkul Kıymet	5.7	22.8	299.1%
Vadeli İşlemler	1.3	0.0	A.D.
Diğer Menkul Kıymetler	0.0	0.0	A.D.
Toplam	68.6	-7.7	A.D.
Kaynak: TSPAKB		A.D. Anlamı Değil	

Yatırım fonlarından 12 milyon TL'lik kazanç sağlanmıştır.

Kurumların kâr ettikleri bir diğer yatırım aracı, yatırım fonlarıdır. Yatırım fonlarından iki kattan fazla kazanç sağlanmış, toplam kâr 12 milyon TL'ye yükselmiştir. Yatırım fonlarının alım-satımından elde edilen kazancın %85'i bir aracı kuruma aittir.

Esas Faaliyetlerden Diğer Gelirler

Esas faaliyetlerden diğer gelirler 154 milyon TL'dir.

Esas faaliyetlerden diğer gelirler, aracı kurumların müşterilerinden aldıkları faizler ile kurumların finans sektörü faaliyetlerinden brüt kâr/zararını kapsamaktadır. Bu kalem müşterilerden alınan faiz gelirlerindeki gerilemeye paralel olarak %10 düşerek 154 milyon TL olmuştur.

Esas faaliyetlerden diğer gelirlerde en yüksek paya sahip olan müşterilerden alınan faiz gelirleri %22 azalarak 93 milyon TL'ye inmiştir. Daha önce de değinildiği gibi, kredili işlemlerdeki azalışa paralel olarak, bu hesabın önemli bölümünü oluşturan kredili müşterilerden elde edilen faiz gelirleri 88 milyon TL'ye düşmüştür.

Esas Faaliyetlerden Diğer Gelirler (Milyon TL)				2007	2008
	31.12.2007	31.12.2008	Değişim	% Dağılımı	% Dağılımı
Esas Faaliyetlerden Diğer Gelirler	127.4	100.7	-20.9%	73.9%	65.3%
Müşterilerden Alınan Faiz Gelirleri	119.8	93.4	-22.0%	69.5%	60.5%
Diğer Esas Faaliyet Gelirleri	7.7	7.4	-3.9%	4.4%	4.8%
Finans Sektörü Faal. Brüt Kâr/Zarar	44.9	53.6	19.4%	26.1%	34.7%
Toplam	172.3	154.3	-10.4%	100.0%	100.0%
Kaynak: TSPAKB					

Diğer esas faaliyet gelirlerinin içine, daha önce belirtilen sınıflandırmalara girmeyen gelirler girmektedir. Bazı aracı kurumların reeskont hesaplarını takip ettikleri bu kalem, 2008'de 7,4 milyon TL seviyesine gerilemiştir.

Gelir tablosu analizinin başlangıç bölümünde de bahsedildiği üzere finans sektörü faaliyetlerinden gelirlere, konsolide mali tablo hazırlayan bazı kurumlar iştiraklerin elde ettiği kazançlarını eklemiştir. Bu gelirler 2008 yılında 54 milyon TL olmuştur.

GİDER DAĞILIMI

Krizle beraber, 2008 yılında gelirleri azalan aracı kurumların şube kapatıp, çalışan sayısını kısmasına karşın, giderlerinde %6'lık bir artış yaşanmıştır.

Faaliyet giderleri %6 artmıştır.

Bir önceki sene olduğu gibi 2008 yılında da faaliyet giderlerinin yarısından fazlasını personelle ilgili giderler oluşturmaktadır. 2007'de 422 milyon TL olan personel giderleri, sektörde çalışan sayısını azalmasına rağmen, 2008 yılında %4 artışla 441 milyon TL'ye yükselmiştir. Bu giderlere, ücretlerin yanı sıra, çalışanlarla ilgili sigorta, servis, yemek, özel sağlık sigortası gibi yan ödeme ve giderler de dahil olmaktadır.

Personel giderleri, toplam giderlerin yarısından fazlasını oluşturmaktadır.

Gider Dağılımı (Milyon TL)					
	31.12.2007	31.12.2008	Değişim	2007 % Dağılımı	2008 % Dağılımı
Pazarlama, Satış, Ar-Ge Giderleri	72.8	86.9	19.3%	9.4%	10.5%
İşlem Payları	35.8	37.5	4.8%	4.6%	4.5%
Diğer Pazarlama, Satış, Ar-Ge Gid.	37.0	49.3	33.4%	4.7%	6.0%
Genel Yönetim Giderleri	705.7	738.5	4.6%	90.6%	89.5%
Personel Giderleri	421.7	440.5	4.4%	54.2%	53.4%
Amortisman Giderleri	23.7	24.6	4.1%	3.0%	3.0%
Üyelik Aidat, Gider ve Katkı Pay.	12.7	12.7	0.3%	1.6%	1.5%
Komisyon ve Diğer Hizmet Gid.	16.0	19.5	21.8%	2.1%	2.4%
Vergi, Resim ve Harç Giderleri	35.0	34.2	2.3%	4.5%	4.1%
Diğer Genel Yönetim Giderleri	196.6	207.0	5.3%	25.3%	25.1%
Toplam	778.5	825.4	6.0%	100.0%	100.0%

Kaynak: TSPAKB

Diğer genel yönetim giderlerinde yer alan kira, elektrik, su, telefon, bilgi işlem altyapısı gibi giderler toplam giderlerin %25'ine denk gelmektedir. Dönem içinde ödenen üyelik, aidat, komisyon, vergi, harçları içeren diğer resmi giderler önceki yıla göre değişmeyerek 66 milyon TL'de kalmıştır.

Tabloda pazarlama ve satış giderlerine, araştırma ve geliştirme giderleri de dahil edilmiştir. Bu giderler karşılaştırılan dönemler arasında %19 artmış, 2008 yılında 87 milyon TL olmuştur. Bu giderin üçte birini iki banka kökenli aracı kurum üstlenmektedir. Hisse senedi, SGMK, Takasbank Para Piyasası işlem payları ile takas ve saklama giderlerini temsil eden işlem payları bir önceki yıla göre değişmeyerek 38 milyon TL'de kalmıştır.

İşlem payları, 38 milyon TL civarındadır.

KÂRLILIK

Aracı kurumların en önemli gelir kaynağını oluşturan net komisyon gelirleri 2008 yılında %20 azalarak 473 milyon TL olmuştur. Hisse senedi işlem hacmindeki düşüş, komisyonlara da yansımış, VOB komisyonlarındaki artışa rağmen, toplam komisyon gelirleri azalmıştır. Bununla beraber, asıl gerileme yılın son çeyreğinde yaşanmıştır.

Diğer taraftan kurumsal finansman, varlık yönetimi gibi faaliyetleri içeren hizmet gelirlerinde önemli bir değişim görülmemiştir. Ancak alım-satım işlemlerinde, özellikle hisse senetleri işlemlerinden kaynaklanan bir zarar kaydedilmiştir. Sonuçta, toplam gelirleri yansıtan brüt kâr %21 azalarak 861 milyon TL olmuştur.

Aracı kurumların en büyük gider kalemi olan personel giderleri, 2008 sonu itibariyle %4 artarak 441 milyon TL olmuştur. Toplam faaliyet giderleri de %6 artışla 825 milyon TL'ye ulaşmıştır

Toplam faaliyet kârı 73 milyon TL'ye gerilemiştir.

Doğrudan esas faaliyetle ilişkilendirilmeyen kira gibi diğer faaliyet gelirleri 46 milyon TL'den 73 milyon TL'ye yükselmiştir. Çeşitli komisyon giderlerini kapsayan diğer faaliyet giderleri de 23 milyon TL'den 37 milyon TL'ye çıkmıştır. Bazı aracı kurumlar menkul kıymet değer düşüş tahakkuklarını içeren reeskont hesaplarını bu kaleme takip etmektedir. Sonuç itibariyle gelirlerin düşmesi, giderlerin de artmasıyla toplam faaliyet kârı %78 gerileyerek 73 milyon TL'ye inmiştir.

Aracı kurumların konsolidasyon kapsamına dahil olmayan iştiraklerinden elde ettikleri kâr/zararı yansıtan İştirak Kâr/Zararlarından Paylar kalemi negatif olmuştur. Bu sonuçta, bir aracı kurumun iştirakinin zarar etmesi etkili olmuştur.

Faiz ve temettü gelirleri 180 milyon TL civarındadır.

Faiz ve temettü gelirleri gibi kalemleri içeren esas faaliyet dışı finansal gelirler %42 artarak 260 milyon TL'ye çıkmıştır. Bu gelirlerin içerisinde faiz ve temettü gelirleri 180 milyon TL civarındadır. Bu hesap altında özel sektör tahvili faiz gelirlerinin 600.000 TL'den 6,6 milyon TL'ye çıkması dikkat çekicidir. Bu gelirlerin hemen hemen hepsi banka kökenli tek bir aracı kuruma aittir.

Esas faaliyet dışı finansal giderler 90 milyon TL civarındadır. Esas faaliyet dışı finansal giderlerde yer alan faiz giderleri de 40 milyon TL düzeyindedir. Ayrıca, bazı kurumlar menkul kıymet değerlemesinden kaynaklanan reeskont giderlerini bu kaleme göstermektedir.

Net dönem kârı 178 milyon TL'dir.

Sonuç olarak, kurumların vergi öncesi dönem kârı 242 milyon TL olmuş, vergi giderlerinin düşülmesiyle net dönem kârı 2007'ye göre %50 azalarak 178 milyon TL'ye gerilemiştir.

Bir aracı kurum kurumsal finansman faaliyetlerini başka bir kuruma devretmiştir.

Durdurulan faaliyetlerden vergi sonrası kâr/zarar, yeni düzenlemeyle gelir tablolarına eklenen bir diğer kalemdir. Bilanço Analizi bölümünde de bahsedildiği gibi, 2008 yılında banka kökenli bir aracı kurum kurumsal finansman faaliyetlerini aynı holding bünyesinde faaliyet gösteren başka bir aracı kuruma devretmiştir. Bu çerçevede, söz konusu aracı kurum 2007 ve 2008 yılındaki kurumsal finansman faaliyetlerine ilişkin vergi sonrası zararını bu hesapta izlemiştir. 2008 sonu itibariyle

800.000 TL'lik durdurulan faaliyetlerden vergi sonrası zarar mevcuttur.

Azınlık payları kalemi, konsolide bilançoda, iştirak ve bağı ortaklıkların net dönem kârlarından, kendi payları dışında kalan paylara denk gelen kısmını göstermektedir. Başka bir deyişle, aracı kurumlar, konsolide edilen iştirak ve bağı ortaklıklardan kaynaklanan kâr ve zararın düzeltmesini bu kalemden yapmakta ve iştirakin kendine ait olmayan kısmının kârını çıkarmakta, zarar varsa da kendine ait olmayan zarar tutarını eklemektedir.

Azınlık payları, iştirak ve bağı ortaklıkların kâr-zararını yansıtmaktadır.

2007 yılında bu kurumların iştirakleri 41 milyon TL kâr ederken, 2008 yılında 4 milyon TL zarar etmiştir. Böylece, iştirakleri dahil edildiğinde 177 milyon TL net dönem kârı elde eden kurumlar, iştiraklerin kendilerine ait olmayan kısımları hariç tutulduğunda 181 milyon TL kâr etmiştir. Toplam kâr 2007 yılına göre %43 azalmıştır.

İştirakler hariç tutulduğunda aracı kurumlar 181 milyon TL kâr etmişlerdir.

Aracı Kurumların Kâr Dağılımı			
	31.12.2007	31.12.2008	Değişim
Kâr Eden Kurum Sayısı	68	40	-41.2%
Zarar Eden Kurum Sayısı	30	55	83.3%
Kâr Toplamı (Mn. TL)	348.2	265.4	-23.8%
Zarar Toplamı (Mn. TL)	-33.1	-84.8	156.2%
Net Dönem Kârı	315.2	180.7	-42.7%

Kaynak: TSPAKB

Aracı kurumların kâr dağılımı tablosuna bakıldığında, kâr eden kurum sayısının 2008'de %41 gerilediği görülmektedir. 2007 yılında 68 kurum kâr ederken, 2008'de bu sayı 40'a düşmüştür. Kâr eden kurumların toplam kârı da azalmıştır. Kâr toplamı iki dönem arasında %24 gerileyerek 265 milyon TL seviyesine inmiştir. Bununla beraber, aynı dönemde zarar eden kurum sayısı 30'dan 55'e çıkarken, zarar tutarı ise 85 milyon TL ile önceki yılın 2,5 katıdır.

Zarar eden kurumlar 30'dan 55'e çıkmış, toplam zarar artmıştır.